

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CAUZA HAUSCHILDT *contra* DANEMARCEI

Cererea nr. 10486/83

Hotărâre

24 mai 1989

În cauza Hauschildt¹,

Curtea europeană a Drepturilor Omului, întrunită în ședință plenară în aplicarea articolului 50 din regulamentul său și alcătuită din următorii judecători:

Dnii R. Ryssdal, *președinte*,
J. Cremona,
Thór Vilhjálmsson,
F. Gölcüklü,
F. Matscher,
L.-E. Pettiti,
B. Walsh,

Sir Vincent Evans,

Dnii R. Macdonald,
C. Russo,
R. Bernhardt,
A. Spielmann,
J. De Meyer,
S.K. Martens,

Dna E. Palm,

Dl B. Gomard, judecător *ad hoc*,

precum și Dnii M.-A. Eissen, *grefir*, și H. Petzold, *grefier adjunct*,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 28 septembrie 1988, apoi la 27 ianuarie, 22 februarie și 29 aprilie 1989,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la această ultimă dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost deferită Curții de către Comisia europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) la 16 octombrie 1987, în termenul de trei luni prevăzut de articolele 32 § 1 și 47 (art. 32-1, art. 47) din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale („Convenția). La originea cauzei se află o cerere (nr. 10486/83) îndreptată împotriva Regatului Danemarcei, introdusă la Comisie la 27 octombrie 1982 de către cetățeanul acestui Stat, Dl Mogens Hauschildt, în virtutea articolului 25 (art. 25).

Cererea Comisiei face trimitere la articolele 44 și 48 (art. 44, art. 48), precum și la declarația Danemarcei prin care este recunoscută jurisdicția obligatorie a Curții (articolul 46) (art. 46). Ea

¹ Cazul poartă numărul 11/1987/134/188. Primele două cifre indică poziția cazului pe lista cazurilor transmise Curții în anul corespunzător (a doua cifră). Ultimele două numere indică poziția cazului transmis Curții de la crearea sa și pe lista cererilor inițiale corespunzătoare la Comisie

are drept scop obținerea unei decizii asupra punctului de a ști dacă faptele expuse în cauză prezintă o încălcare din partea Statului reclamat a exigențelor articolului 6 § 1 (art. 6-1).

2. Răspunzând invitației prevăzute în articolul 33 § 3 d) din regulament, reclamantul și-a manifestat dorința de a participa la procesul pendinte în fața Curții și a desemnat un reprezentant (articolul 30).

3. Camera constituită îi includea cu drepturi depline, pe Dl J. Gersing, judecător ales cu cetățenia Danemarcei (articolul 43 al Convenției) (art. 43), și Dl R. Ryssdal, președintele Curții (articolul 21 § 3 b) din regulament). La 30 noiembrie 1987, acesta a desemnat prin tragere la sorți numele celorlalți cinci membri: Dnii J. Pinheiro Farinha, R. Macdonald, R. Bernhardt, A. Spielmann și J. De Meyer, în prezența grefierului (articolele 43 *in fine* din Convenție și 21 § 4 din regulament) (art. 43). Ulterior, profesorul B. Gomard, numit de guvernul danez („Guvernul”9 la 1 august 1988 pentru a participa la proces în calitate de judecător *ad hoc*, și Dl C. Russo, supleant, i-au înlocuit respectiv pe Dl Gersing, decedat și Dl Pinheiro Farinha, care nu a avut posibilitate să participe la proces (articolele 22 § 1, 23 §1 și 24 § 1 din regulament).

4. Asumându-și președinția camerei (articolul 21 § 5), Dl Ryssdal a consultat, prin intermediul grefierului, agentul Guvernului, delegatul Comisiei și avocatul reclamantului cu privire la necesitatea unei proceduri scrise (articolul 37 § 1). În conformitate cu ordonanța emisă în consecință grefierul a primit la 29 aprilie 1988 memoriul reclamantului și, la 16 mai, cel al Guvernului.

Printr-o scrisoare din 4 august, secretarul Comisiei a informat grefierul că delegatul își va prezenta observațiile în cadrul audierilor.

5. La 4 august, președintele a fixat la 26 septembrie 1988 data deschiderii procedurii orale după ce, prin intermediul grefierului, a primit opiniile părților (articolul 38).

6. Dezbaterile s-au desfășurat în public la data fixată, la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg. În prealabil, Curtea a avut o reuniune de pregătire în cadrul căreia ea a decis să se disesizeze cu efect imediat în favoarea Curții plenare (articolul 50).

S-au prezentat:

- *pentru Guvern*
Dnii T. Lehmann, ministrul Afacerilor externe, *agent,*
I. Foighel, profesor de drept, *consilier,*
J. Bernhard, ministrul Afacerilor externe,
K. Hagel-Sørensen, ministrul Justiției,
J. Hald, ministrul Justiției,
Dna N. Holst-Christensen, ministrul Justiției, *consilieri,*
- *pentru Comisie*
Dl H. Danelius, *delegat,*
- *pentru reclamant*
Dnii G. Robertson, avocat, *consilier,*
F. Reindel,
K. Starmer, *consilieri.*

Curtea a audiat declarațiile Dlor Lehmann și Foighel pentru Guvern, Dlui Danelius pentru Comisie, Dlor Robertson și Reindel pentru reclamant, precum și răspunsul lor la întrebările sale. Agentul Guvernului și reprezentantul Dlui Hauschildt au prezentat mai multe documente la audiere.

7. La date diverse între 26 septembrie 1988 și 27 ianuarie 1989, grefierul a primit cererile reclamantului în baza articolului 50 (art. 50) din Convenție și observațiile corespunzătoare ale Guvernului și Comisiei.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

8. Dl Mogens Hauschildt, cetățean danez născut în 1941, locuiește în prezent în Elveția.

În 1974 el a fondat o societate, *Scandinavian Capital Exchange APS* („SCE”), care se angaja în comerțul cu metale prețioase și, pe deasupra, furniza servicii financiare. Ea devenise cea mai importantă societate în domeniul comerțului cu metale prețioase în Scandinavia, cu filiale în Suedia, Norvegia, Olanda, Regatul Unit și Elveția. Reclamantul a fost numit director managerial.

9. Pe parcursul anilor și până la finele anului 1979, au intervenit mai multe dificultăți între SCE și Banca Națională Daneză, fiscul și ministerul Comerțului cu privire la transferurile de fonduri între SCE și filialele sale din străinătate.

A. Urmăririle împotriva reclamantului

1. Ancheta

10. La 30 ianuarie 1980, fiscul a sesizat poliția cu o plângere conform căreia activitățile reclamantului și ale societății sale păreau să contravină legislației fiscale și codului penal danez.

După obținerea mandatului, poliția l-a arestat pe Dl Hauschildt, a sechestrat toate documentele disponibile la sediul SCE și a blocat toate operațiunile acesteia la 31 ianuarie 1980.

11. A doua zi, reclamantul fusese adus înaintea tribunalului de la Copenhaga (Københavns byret) care l-a acuzat de excrocherie și de evaziune fiscală, ordonând prelungirea termenului de arest pentru trei perioade consecutive de douăzeci și patru de ore; reclamantul nu a făcut nici o obiecție.

La 2 februarie 1980, după ce au fost audiați procuratura și apărarea, tribunalul a considerat acuzațiile nelipsite de temei și l-a plasat pe Dl Hauschildt în reclusiune celulară, în baza articolelor 762 și 770 § 3 din legea cu privire la administrarea justiției (Retsplejeloven, „legea”, paragrafele 33 și 36 de mai jos).

În rezultatul deciziilor succesive, multe dintre care erau luate de judecătorul Claus Larsen, reclamantul rămânea în detenție provizorie până la deschiderea procesului public în fața tribunalului la 27 aprilie 1981 (paragrafele 19-21 de mai jos) și s-a aflat în reclusiune celulară până la 27 august 1980.

12. În timpul anchetei, poliția a sechestrat alte documente și bunuri. Investigații au avut loc de asemenea în Regatul Unit, Olanda, Belgia, Elveția, Liechtenstein și Statele Unite. În virtutea Convenției europene de asistență judiciară în materie penală, din 20 aprilie 1959, judecătorul

tribunalului din Copenhaga a autorizat de mai multe ori parchetul să solicite cooperarea altor State europene la obținerea documentelor și altor probe (paragraful 22 de mai jos).

Cuprinzând 86 de pagini, actul de acuzare fusese notificat reclamantului la 4 februarie 1981. El a enumerat opt capete de acuzare de excrocherie și deturnare de fonduri pentru o valoare aproximativă de 45 milioane de coroane daneze.

2. Procesul în prima instanță

13. Procesul a început la 27 aprilie 1981 în fața tribunalului de la Copenhaga alcătuit dintr-un judecător de profesie, dl Larsen, și doi asesori neprofesioniști. Dl Hauschildt afirmă că s-a plâns pe judecătorul președinte înaintea procesului, dar nu a prezentat cererea oficială la acest subiect. Avocații său i-au indicat că articolul 60 § 2 din lege nu permite recuzarea acestui magistrat din cauza deciziilor pregătitoare pe care le-a pronunțat (paragrafele 20-22 și 28 de mai jos).

14. Pe parcursul celor peste 130 de ședințe, tribunalul a audiat vreo 150 de martori, precum și acuzatul și a examinat multe documente. El a primit pe deasupra avizele experților desemnați, în special contabili, și a emis numeroase ordonanțe privind detenția provizorie și reclusiunea celulară a celui vizat, trimiterea comisiilor rogatorii și alte probleme procedurale (paragraful 24 de mai jos).

15. Reunită sub președinția Dlui Larsen, tribunalul s-a pronunțat la 1 noiembrie 1982. El a declarat reclamantul vinovat cu privire la toate punctele și l-a condamnat la șapte ani de închisoare.

3. Procedura de apel

16. Dl Hauschildt a atacat hotărârea în fața curții de apel din Danemarca orientală (*Østre Landsret*). Alcătuită din trei judecători de profesie și trei judecători neprofesioniști, ea a beneficiat de plenitudinea jurisdicției, atât în fapt, cât și în drept.

Audierile au început la 15 august 1983. În prealabil, reclamantul a înaintat președintelui o obiecție împotriva unuia dintre asesori, pe motiv că acesta participase, în cadrul tribunalului de la Copenhaga, la decizia de sechestrare a corespondenței și bunurilor reclamantului. Avocatul apărării a refuzat totodată să pledeze această teză, din cauza termenilor articolului 60 § 2 din lege și Dl Hauschildt și-a retras obiecția.

17. La 2 martie 1984, curtea de apel a declarat reclamantul vinovat de șase capete de acuzare din opt și l-a condamnat la cinci ani de închisoare. Ea a considerat ca o circumstanță agravantă amploarea excrocheriei comise, dar ca o circumstanță atenuantă faptul că reclamantul s-a aflat în detenție provizorie de la 31 ianuarie 1980, regim conform ei mai sever decât o închisoare după condamnare. Dl Hauschildt a fost eliberat în aceeași zi.

18. La 4 mai 1984, ministerul Justiției i-a refuzat autorizația de a înainta recurs în fața Curții supreme (*Højesteret*).

B. Detenția provizorie a Dlui Hauschildt și alte chestiuni procedurale

1. La etapa anchetei

19. La 2 februarie 1980, după cum cunoaștem (paragraful 11 de mai sus), judecătorul tribunalului din Copenhaga a decis plasarea provizorie a inculpatului în reclusiune celulară.

Conform opiniei lui, el avea motive să creadă că acesta din urmă, dacă ar fi în libertate, s-ar fi sustras sau ar fi împiedicat ancheta (articolele 762 § 1, alineatele 1 și 3, și 770 § 3 din lege, paragrafele 33 și 36 de mai jos). Ca justificare a detenției el a menționat următoarele elemente:

- 1) circumstanța că reclamantul a locuit în afara Danemarcei până în 1976 și la epoca arestării intenționa să se stabilească în Suedia;
- 2) interesele sale economice în străinătate;
- 3) importanța cauzei;
- 4) riscul că el va împiedica ancheta influențând terțele din Danemarca și din străinătate.

20. În conformitate cu articolul 767 din lege, menținerea detenției provizorii va prilejui un control judiciar constant exercitat la intervale de maximum patru săptămâni. Motivele enumerate în decizia inițială din 2 februarie 1980, pronunțată de judecătorul Rasmussen, constituie baza detenției până la 10 aprilie 1980.

La această din urmă dată, judecătorul Larsen, care trebuia ulterior să prezideze jurisdicția care a pronunțat hotărârea (paragraful 13 de mai sus), se întemeia pe deasupra pe articolul 762 § 1, alineatul 2 (pericolul noilor infracțiuni, paragraful 33 de mai jos). În rezultat DI Hauschildt, din închisoare, a comunicat în secret cu soția sa, rugând-o să retragă bani din anumite conturi bancare precum și unele bunuri personale. La 30 aprilie, același magistrat a ordonat plasarea ei în detenție provizorie și interceptarea unei scrisori a soțului său.

Mai târziu, curtea de apel, pronunțându-se la 5 septembrie 1980 asupra unui recurs împotriva unei ordonanțe de menținere în detenție, se referea printre altele la paragraful 2 din articolul 762 (paragraful 33 de mai jos): din cercetările întreprinse de poliție reieșea că victimele ar fi putut suferi un prejudiciu de aproximativ 19.500.000 coroane daneze. După 24 septembrie, judecătorul Larsen, de asemenea s-a referit la acest paragraf.

Detenția provizorie a reclamantului a continuat să fie întemeiată pe fiecare din cele trei alineate ale paragrafului 1 și paragraful 2 din articolul 762 (paragraful 33 de mai jos) până la 17 august 1982, dată după care alineatul 3 din primul nu mai fusese invocat.

21. De la arest (31 ianuarie 1980) până la deschiderea procesului (27 aprilie 1981), anchetele poliției și menținerea detenției provizorii depindea de deciziile tribunalului care se pronunța având un singur judecător profesionist. Pe parcursul acestei perioade s-au desfășurat la vreo patruzeci de audieri; douăzeci dintre ele s-au referit la detenția provizorie și, pe deasupra, de la 31 ianuarie până la 27 august 1980, la reclusiunea celulară. Cincisprezece dintre aceste decizii fusesse pronunțate de judecătorul Larsen (10 aprilie, 30 aprilie, 28 mai, 25 iunie, 20 august, 27 august, 24 septembrie, 15 octombrie, 12 noiembrie, 11 martie, și 8 aprilie 1981); de cinci ori el a prescris prelungirea reclusiunii celulare (10 aprilie, 30 aprilie, 28 mai, 25 iunie și 28 august 1980), care s-a încheiat la 27 august 1980.

22. În aceeași perioadă, tribunalul de la Copenhaga a solicitat de trei ori (5 martie, 16 iunie și 13 august), la cererea poliției, cooperarea altor țări pentru a obține probe și pentru alte scopuri (paragraful 12 de mai sus). Doua dintre aceste decizii au fost adoptate de judecătorul Larsen (16 iunie și 13 august 1980).

Judecătorul tribunalului avuse pe deasupra de soluționat alte probleme procedurale cum ar fi sechestrarea bunurilor și documentelor inculpatului, contactele acestuia cu presa, accesul său la rapoartele poliției, vizitele pe care le primea în închisoare, plata onorariilor pentru avocat și corespondența. În afară de ordonanța din 30 aprilie 1980 de plasare a Dnei Hauschildt în detenție provizorie (paragraful 20 de mai sus), judecătorul Larsen a dat directive referitoare la

interceptarea celei de-a doua scrisori a reclamantului (28 mai 1980), la sechestrarea unei sume aparținând, conform spuselor lui, reclamantului (12 noiembrie 1980), la schimbarea avocatului apărării (4 februarie 1981) și la accesul reclamantului la anumite elemente din dosarul poliției. El s-a pronunțat astfel atât la cererea acuzării, cât și la cea a apărării.

23. Dl Hauschildt a atacat diferite măsuri astfel adoptate de către judecător în fața curții de apel, alcătuită din trei magistrați de profesie. Ea de cinci ori s-a întrunit pentru a examina menținerea lui în detenție. Treisprezece judecători diferiți au participat la aceste decizii; nimeni dintre ei nu a participat ulterior la procesul în apel. Același lucru se referă și la alți șase magistrați care au examinat recursuri relative la alte probleme de procedură.

2. În timpul procesului în prima instanță

24. Pe întreaga durată a procesului Dlui Hauschildt, de la 27 aprilie 1981 până la 1 noiembrie 1982 (paragrafele 13-15 de mai sus), tribunalul de la Copenhaga, care îl includea pe judecătorul Larsen, președinte, și doi asesori neprofesioniști, trebuia să se pronunțe asupra unei serii de probleme de procedură. El prelungise în special detenția provizorie de douăzeci și trei de ori, în virtutea articolului 762 §§ 1 și 2. Cu excepția a două ocazii, aceste ordonanțe fuseseră pronunțate de judecătorul Larsen și în plus, pentru patru dintre ele, de către cei doi asesori. De la 2 iulie la 7 octombrie 1981, reclamantul s-a aflat în reclusiune celulară la cererea acuzării. Decizia inițială în acest sens provenea de la un alt magistrat, dar judecătorul Larsen i-a prelungit validitatea de două ori. În afară de aceasta, el a acordat cinci autorizații pentru solicitarea ajutorului altor țări.

25. Reclamantul a atacat nouăsprezece dintre aceste diferite decizii în fața curții de apel. Ea a confirmat douăsprezece dintre ele, relative la detenția provizorie; dintre paisprezece judecători care s-au ocupat de ele, nici unul nu a participat la ședințele ulterioare în apel. Alte recursuri ale Dlui Hauschildt s-au referit la chestiuni cum ar fi desemnarea și cheltuielile de deplasare a avocatului apărării, audierea martorilor suplimentari, eliberarea mandatelor de percheziție și reclusiunea celulară; la examinarea lor au participat doisprezece judecători diferiți. La 14 iulie 1981, trei magistrați ai curții de apel au confirmat ordonanța de prelungire a izolării celulare a reclamantului; ulterior, unul dintre ei a examinat de asemenea apelul acestuia împotriva condamnării aplicate în prima instanță.

3. În timpul procesului în apel

26. În timpul procesului în apel detenția reclamantului continua să fie provizorie, în conformitate cu dreptul danez (paragrafele 16-17 de mai sus). Curtea trebuia deci să o controleze cel puțin la fiecare patru săptămâni. Ea a ordonat prelungirea ei de nouăsprezece ori, mai exact de zece ori înaintea audierilor și de nouă ori după începutul lor. Cu unele excepții, toate deciziile pronunțate în această materie fuseseră adoptate de judecătorii care participaseră în instanța de apel. Pentru audieri (15 august 1983 – 2 martie 1984) magistraților de profesie s-au alăturat trei judecători neprofesioniști.

Aceste decizii se întemeiau pe paragrafele 1, alineatul 1, și 2 din articolul 762 din lege (paragraful 33 de mai jos). Curtea a acordat o importanță specială severității pedepsei și circumstanței că reclamantul a locuit în străinătate și păstrase interese economice importante.

27. Ministerul Justiției l-a autorizat de două ori pe Dl Hauschildt să contesteze menținerea sa în detenție în fața Curții supreme. La 26 ianuarie 1983, ea a confirmat decizia curții de apel considerând că măsura litigioasă trebuie să se întemeieze și pe alineatul 2 din articolul 762 § 1 (paragraful 33 de mai jos). De fapt, unele infracțiuni de care tribunalul din Copenhaga îl acuza pe reclamant fuseseră comise pe când el se afla în detenție. La 9 decembrie 1983, Curtea supremă

a ordonat prelungirea detenției dar sub unicul temei al paragrafului 1, alineatele 1 și 2, din articolul 762 (paragraful 33 de mai jos); cu majoritatea voturilor, ea a considerat că interesul public nu necesita aplicarea în continuare a paragrafului 2.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

28. Recuzarea unui judecător este reglementată de articolele 60-63 din lege:

Articolul 60

„1. Nimeni nu poate exercita funcțiile de judecător într-o cauză:

- 1) dacă el personal este parte la cauză, dacă rezultatul litigiului prezintă interes pentru el sau, în materie penală, dacă infracțiunea i-a cauzat un prejudiciu;
- 2) dacă are legături de rudenie sau căsătorie cu una dintre părți în materie civilă sau cu acuzatul în materie penală, fie pe linie directă fie, pe linie colaterală, până la și inclusiv verii primari, sau dacă el este unul dintre soți, tutorele, părintele adoptiv sau de întreținere, sau copilul adoptiv sau întreținut al uneia dintre părți sau al acuzatului;
- 3) dacă este soțul, are legături de rudenie sau căsătorie pe linie directă sau colaterală, până la și inclusiv verii primari, fie al unuia dintre avocați sau al reprezentantului uneia dintre părți în materie civilă, fie, în materie penală, al părții lezate sau al reprezentantului său, al unui membru al procuraturii sau unui agent de poliție care s-au înfățișat la proces sau al avocatului acuzatului;
- 4) dacă s-a înfățișat la proces în calitate de martor sau expert (syn- og skønsmand) sau, în materie civilă, exercitase funcții de avocat sau alt reprezentant al uneia dintre părți sau, în materie penală, de agent de poliție, membru al procuraturii, avocat sau alt reprezentant al părții lezate;
- 5) dacă el a cunoscut cauza în calitate de judecător în cadrul jurisdicției inferioare sau, în materie penală, de jurat sau magistrat neprofesionist.

2. Faptul că judecătorul putea să fi cunoscut cauza datorită exercitării mai multor funcții oficiale ne îl descalifică dacă nu există ocazii de a presupune, în circumstanțele cauzei, că el are un interes particular în rezultatul cauzei.”

Articolul 61

„În situațiile vizate în articolul precedent, judecătorul, dacă statuează ca unic judecător, este recuzat prin propria decizie. Dacă statuează cu alți judecători, el informează tribunalul despre circumstanțele care conform articolului precedent îl pot descalifica. De asemenea, alți judecători, dacă cunosc asemenea circumstanțe, au dreptul și obligația de a aborda problema descalificării, după care tribunalul o soluționează fără ca judecătorul în cauză să fie exclus de la adoptarea deciziei.”

Articolul 62

„1. Părțile pot nu doar să ceară ca un judecător să fie recuzat în cazurile vizate în articolul 60, dar și să se opună faptului ca un judecător să examineze cauza dacă alte circumstanțe permit de a pune la îndoială imparțialitatea sa absolută. În asemenea cazuri judecătorul, la rândul său, dacă are temeri că părțile nu-i pot oferi încredere deplină, se poate recuza chiar în absența cererii în acest sens. Dacă mai mulți judecători cunosc o cauză, fiecare dintre ei poate aborda problema de a ști dacă unul dintre ei trebuie să se retragă din cauza circumstanțelor indicate mai sus.

2. Întrebările care ar putea să apară cu privire la prezentul articol sunt soluționate conform modalității indicate în articolul 61 pentru situațiile care vizează articolul 60.”

Articolul 63

„Întrebarea de a ști dacă un judecător poate continua să participe la ședință – care în materie civilă, dacă una din părți o abordează, este tratată ca alte obiecții de procedură – trebuie în măsura posibilității să fie abordată înaintea începutului ședinței. Ea poate fi soluționată fără ca părțile să aibă posibilitatea de a prezenta observații.”

29. Conform Guvernului, la etapa când cauza reclamantului era pendinte în fața jurisdicțiilor daneze, Curtea supremă nu elaborase nici o jurisprudență la subiectul articolului 60 § 2. Totodată, printr-o hotărâre din 12 martie 1987 ea a considerat că dacă un judecător a ordonat plasarea unui inculpat în detenție provizorie, aceasta nu-l împiedică în sine să participe la procesul ulterior și la adoptarea hotărârii.

30. În favoarea unui amendament care extinde aplicarea articolului 762 § 2 (paragraful 35 de mai jos), Parlamentul danez a modificat articolul 60 la 10 iunie 1987. În termenii noului paragraf 2, „un judecător care a ordonat detenția provizorie doar în baza articolului 762 § 2 nu poate participa ulterior la proces, cu excepția cazului dacă acuzatul este recunoscut vinovat”.

Acest amendament a intrat în vigoare la 1 iulie 1987.

31. În Danemarca, de desfășurarea anchetei este responsabilă procuratura, asistată de poliție, și nu de un judecător. Funcțiile poliției în această materie sunt definite în articolele 742 și 743 din lege, care prevede următoarele:

Articolul 742

„1. Orice informație referitoare la o infracțiune penală este adresată poliției.

2. Poliția deschide o anchetă fie în temeiul acestor informații, fie din proprie inițiativă, dacă există motive plauzibile de a crede că a fost comisă o infracțiune penală pasibilă de urmărire din partea procuraturii.”

Articolul 743

„Ancheta are drept scop de a cerceta dacă condițiile unei responsabilități penale, sau a pronunțării unei alte sancțiuni în virtutea dreptului penal, sunt îndeplinite și de a colecta informații utile pentru decizia ce urmează a fi pronunțată și pregătirea procesului.”

32. Articolul 746 indică rolul tribunalului:

„Tribunalul soluționează problemele relative la legalitatea măsurilor de anchetă ale poliției și la drepturile inculpatului și apărătorului său, inclusiv cererile avocatului apărării formulate de acesta sau de către inculpat cu privire la desfășurarea ulterioară a anchetei. Decizia va fi luată prin ordonanță la cerere.”

33. Arestul și detenția provizorie constituie obiectul articolelor 760 și 762:

Articolul 760

„1. Orice persoană reținută trebuie să-și recapete libertatea odată cu încetarea existenței motivelor arestării. Momentul eliberării trebuie să figureze în raport.

2. Dacă persoana reținută nu și-a recăpătat libertatea, ea trebuie adusă în fața judecătorului în douăzeci și patru de ore de la arestarea sa. Momentul eliberării și cel al înfățișării în fața judecătorului trebuie să figureze în procesul-verbal al tribunalului.”

Articolul 762

„1. O persoană suspectată poate fi plasată în detenție provizorie dacă există motive plauzibile de a crede că ea a comis o infracțiune pasibilă de urmărire din partea procuraturii, și pentru care legea prevede o pedeapsă cu închisoarea pe un termen de cel mult un an și șase luni, și dacă

- 1) conform informațiilor obținute la subiectul situației suspectului, există un motiv exact de a crede că se va sustrage de la anchetă sau de la executarea hotărârii, sau
- 2) conform informațiilor obținute la subiectul situației suspectului, există un motiv exact de a crede că fiind în libertate, el va comite o nouă infracțiune din categoria vizată mai sus, sau
- 3) în circumstanțele cauzei, există un motiv exact de a crede că suspectul va împiedica ancheta, în particular prin nimicirea dovezilor sau preîntâmpinând sau influențând alte persoane.

2. O persoană suspectată poate fi de asemenea plasată în detenție provizorie dacă există presupuneri particulare confirmate (*saerlig bestyrket mistanke*) că ea a comis o infracțiune pasibilă de urmări din partea procuraturii, și pentru care legea prevede o pedeapsă privativă de libertate pe un termen de șase ani sau mai mult și dacă, în lumina informațiilor obținute referitoare la gravitatea cauzei, interesul public pare să necesite ca suspectul să nu se afle în libertate.

3. Detenția provizorie nu poate fi ordonată dacă se poate presupune că infracțiunea poate atrage o amendă sau o simplă arestare (*haefte*), sau dacă privarea de libertate va constitui o măsură neproportională cu ingerința în situația suspectului, cu importanța cauzei sau cu rezultatul scontat în caz de constatare a culpabilității.”

34. Articolul 762 § 2 se aplică chiar dacă nici o condiție a paragrafului 1 nu este îndeplinită. El a fost inclus în lege în 1935, în rezultatul unei cauze de viol agravat. Procesul-verbal al dezbaterilor parlamentare cuprinde următorul pasaj (*Rigsdagstidende 1934-35, Partea B, col. 2159*):

„Când toți presupun că acuzatul este vinovat și așteaptă deci că împotriva lui vor fi intentate urmări penale grave, ar putea fi extrem de șocant de a obliga oamenii să-l vadă, în activitățile sale profesionale și sociale, că este liber de a se deplasa. În pofida lipsei unei hotărâri definitive care ar stabili culpabilitatea sa și consecințele acesteia, există riscul de a crea impresia unei lipse de seriozități și de coerență în aplicarea legii, ceea ce poate afecta imaginea justiției.”

35. Paragraful 2 din articolul 762 a fost modificat în 1987 pentru a include unele acte de violență de natură să antreneze cel puțin șaiszeci de zile de închisoare. Răspunzând unei critici dintr-un editorial al jurnalului *Politiken*, ministrul danez al Justiției la 30 decembrie 1986 a scris următoarele:

„Pentru unii (...) care au insinuat că proiectul meu de lege autorizează încarcerarea inocenților, eu consider util să menționează că el subordonează detenția provizorie existenței suspiciunilor în particular consolidate [subliniat de ministru] că acuzatul a comis un act criminal. Această dispoziție nu poate fi deci pusă în joc decât dacă culpabilitatea este foarte evidentă; ea oferă doar mijlocul de a evita detenția persoanelor inocente.”

36. Recluziunea celulară este reglementată de către articolul 770 § 3 din lege, care la epocă prevedea următoarele:

„La cererea poliției, tribunalul poate decide izolarea totală sau parțială a deținutului dacă scopul detenției provizorii o cere.”

Această prevedere a fost modificată la 6 iunie 1984.

PROCEDURA ÎN FAȚA COMISIEI

37. Dl Hauschildt a scris pentru prima dată la Comisie la 26 august 1980. În această comunicare, apoi și în altele, înregistrate ca cererea cu nr. 10486/83, el invoca articolele 3, 5, 6, 7 și 10 (art.3, art. 5, art. 6, art. 7, art. 10) din Convenție și articolul 1 din Protocolul nr. 4 (P4-1). La subiectul articolului 6 (art. 6), el pretindea că nu a beneficiat de un proces echitabil în fața unui tribunal imparțial și într-un termen rezonabil; în susținerea spuselor sale, el semnala în special că judecătorul apelului, care respectiv constatase culpabilitatea și s-a pronunțat asupra recursului, adoptase înainte și în timpul acestor procese numeroase decizii relative la detenția sa provizorie și la alte chestiuni de procedură.

38. La 9 octombrie 1986, Comisia a acceptat cererea în ceea ce privește ultima plângere, dar a declarat-o neacceptabilă pentru surplus.

În raportul său din 16 iulie 1987 (articolul 31) (art. 31), ea a decis cu nouă voturi pentru și șapte împotriva lipsa unei încălcări a articolului 6 § 1 (art. 6-1). Textul integral al opiniei sale și a opiniei separate colective care o însoțește figurează în anexa la prezenta hotărâre*.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA EXCEPȚIA DE NEEPUIZARE A CĂILOR INTERNE DE RECURS

39. În fața Curții după cum deja, fără succes, în fața Comisiei, Guvernul a pledat în favoarea neacceptabilității cererii pentru neepuizarea căilor interne de recurs (articolul 26 din Convenție 8art. 26). El susținea că Dl Hauschildt, în măsura în care avea îndoieli în imparțialitatea judecătorului Larsen și a altor judecători ai curții de apel la adoptarea mai multor decizii înaintea procesului său, putea să solicite recuzarea lor în virtutea articolelor 60 § 2 și 62 din lege (paragraful 29 de mai sus), dar nu a făcut nimic.

40. În opinia reclamantului, avocatul său i-a declarat că legea nu-i permite combinarea articolului 62 cu articolul 60 § 2 și a conchis că pentru a reuși înlăturarea unui judecător care a adoptat decizii până la proces, deci a exercitat o funcție oficială diferită de cea de judecător al fondului, trebuie să fie demonstrată existența, din partea sa, a unui interes particular în rezultatul cauzei (articolul 60 § 2), motiv care aici nu poate fi luat în considerare.

Guvernul califică această interpretare ca „vădit greșită”. În opinia sa, reclamantul avuse posibilitatea să ceară recuzarea judecătorului Larsen și a megistraților de apel pretinzând că rolul lor în adoptarea mai multor decizii înaintea procesului inspira îndoieli în privința imparțialității lor complete. Prezentând drept dovadă o hotărâre a Curții supreme din 12 martie 1987, în termenii căreia un judecător nu se află în împiedimentul de a participa la proces doar din motivul că s-a pronunțat asupra detenției provizorii înainte de a cunoaște temeiul urmăririlor (paragraful 29 de mai sus).

41. Guvernului îi revine sarcina de a convinge Curtea că Dl Hauschildt dispunea de un recurs efectiv la epoca dată, fie la deschiderea procesului său (27 aprilie 1981), fie la audierile în apel (15 august 1983).

Curtea nu este de acord cu teza conform căreia consilierul acuzatului greșea vădit în ceea ce privește conținutul articolelor 60 § 2 și 62.

Guvernul nu a înaintat nici un element acceptabil, spre exemplu jurisprudența sau doctrina, care ar fi incitat avocatul să se întrebe asupra exactității interpretării sale a legii. Din contra, el nu a negat că pe parcursul mai multor ani nimeni nicodată nu a recuzat vreun judecător al fondului pentru faptul că a adoptat decizii în speță. Cele din urmă fac deci să credem că sistemul, sau cel puțin interpretarea avocatului apărării, să fie acceptate. Cât privește hotărârea Curții supreme din 12 martie 1987, ea nu modifică, indiferent de relevanța sa pentru circumstanțele cauzei, situația existentă în timpul procesului Dlui Hauschildt (vezi în special, *mutatis mutandis*, hotărârea Campbell și Fell din 28 iunie 1984, seria A nr. 80, pag. 32-33, § 61).

De asemenea ar fi cazul de menționat că nici judecătorul Larsen, nici președintele curții de apel, totuși conștienți de temerile și neliniștea Dlui Hauschildt (paragrafele 13 și 16 de mai sus), nu au

* *Nota grefierului*: din considerente de ordin practic, el nu există decât în versiunea tipărită, dar oricine îl poate obține la grefă.

considerat necesar de a se recuza din proprie inițiativă, în pofida prevederilor articolelor 61 și 62 (paragraful 28 de mai sus).

Prin urmare, avocatul reclamantului putea în mod rezonabil, la epoca dată, să creadă că orice obiecție referitoare la participarea aceluși magistrat la adoptarea mai multor decizii anterioare procesului era sortită eșecului.

42. Guvernul deci nu a demonstrat că dreptul danez oferă astfel un recurs efectiv pe care reclamantul ar fi putut conta.

II. CU PRIVIRE LA ÎNCĂLCAREA PRETINSĂ A ARTICOLULUI 6 § 1 (art. 6-1)

43. Dl Hauschildt pretinde că cauza sa nu a fost examinată de un „tribunal imparțial” în sensul articolului 6 § 1 (art. 6-1), conform căruia

„Orice persoană are dreptul la o judecată echitabilă (...) de către un tribunal (...) imparțial (...) care va hotărâ (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa (...)”

Fără a contesta în sine un sistem cum este cel al Danemarcei, în care judecătorul îndeplinește o sarcină de control la etapa de investigație (paragrafele 32-33 de mai sus), reclamantul îl critică în măsura în care același magistrat se presupune că va diriga în continuare procesul fără cea mai mică prejudecată. El pretinde nu doar că un judecător în asemenea caz va dirija părținitor procesul, dar că genul deciziei adoptate de el înaintea procesului va duce, în drept, la aprecierea ponderii elementelor dosarului și personalității acuzatului, ceea ce nu va întârzia să influențeze asupra modalității sale de a prevedea mijloacele de probă și punctele litigioase în timpul procesului ulterior. În opinia reclamantului, un acuzat ar rebui să aibă o încredere suficientă în imparțialitatea tribunalului care-l va judeca. Or, după părerea sa, orice observator rațional va considera că un judecător al fondului, care a exercitat o funcție similară de supraveghere va suscita în fața inculpatului mari temeri și neliniște. Același raționament se aplică, în principiu, pentru judecătorii apelului care s-au pronunțat referitor la detenție până la audierile în apel sau referitor la alte chestiuni de procedură.

Cât privește propriul caz, Dl Hauschildt semnalează mai curând că judecătorul președinte al tribunalului din Copenhaga, Dl Larsen, a participat la adoptarea numeroaselor decizii referitoare la detenția sa provizorie și referitor la alte probleme de procedură, în special înainte de proces. El se referă în special la aplicarea articolului 762 § 2 din lege (paragrafele 20 și 33 de mai sus). El exprimă obiecții analoge față de judecătorii de apel, din cauza rolului lor dubios la nivelul apelului (paragraful 26 de mai sus) precum și, pentru unii dintre ei, din cauza intervenției lor în primă instanță (paragrafele 16 și 25 de mai sus).

44. Pentru Guvern și majoritatea Comisiei, simpla circumstanță că un judecător al fondului sau al curții de apel, ordonase mai înainte detenția provizorie a unui individ sau diverse măsuri procedurale care-l vizau, nu putea fi rezonabil considerat ca fiind de natură să compromită imparțialitatea judecătorului, și în speță nu fusese stabilit nici un alt motiv de îndoială față de imparțialitatea tribunalului sau curții de apel.

În schimb, în opinia unei minorități a Comisiei, prezența la tribunal a judecătorului Larsen în calitate de președinte putea într-un fel să-l intimideze pe Dl Hauschildt în această circumstanță.

45. Sarcina Curții nu este de a examina *in abstracto* legislația și practica pertinente, dar de a cerceta dacă modalitatea în care ele sunt aplicate față de reclamant sau l-au afectat a încălcat articolul 6 § 1 (art. 6-1).

46. În scopul articolului 6 § 1 (art. 6-1), imparțialitatea trebuie să fie apreciată conform unui demers subiectiv, încercând de a determina convingerea personală a unui anumit judecător cu o anumită ocazie, și de asemenea un demers obiectiv care face să se asigure că el oferă garanții suficiente pentru a exclude în această privință orice dubiu legitim (vezi, printre altele, hotărârea Cubber din 26 octombrie 1984, seria A nr. 86, pag. 13-14, § 24).

47. Cât privește prima, nici în fața Comisiei, nici în fața Curții, reclamantul nu a pretins că judecătorii vizați au dat dovadă de o atitudine părtinitoare. Oricum, imparțialitatea personală a unui magistrat este prezumată până la dovedirea contrariului, ceea ce nu a avut loc în speță.

Rămâne deci aprecierea obiectivă.

48. Ea constă în determinarea dacă independent de comportamentul persoanelor al judecătorului, anumite fapte verificabile permit de a suspecta imparțialitatea acestuia. În această privință, chiar și circumstanțele pot avea importanță. Trebuie să pornim de la încrederea pe care trebuie să o inspire tribunalele unei societăți democratice justițiabililor, începând, în domeniul penal, de la acuzați. Trebuie deci să se recuze orice judecător imparțialitatea căruia poate fi pusă legitim la îndoială (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea Cubber menționată mai sus, seria A nr. 86, pag. 14, § 26).

Reiese deci că pentru a se pronunța asupra existenței, într-o cauză dată, a unui motiv legitim pentru a suspecta lipsa imparțialității unui judecător, viziunea acuzatului se ia în considerare, dar nu are un rol decisiv (hotărârea Piersack din 1 octombrie 1982, seria A nr. 53, pag. 16, § 31). Elementul determinant constă în a ști dacă temerile interesatului pot fi considerate ca fiind justificate în mod obiectiv.

49. În circumstanțele speței, frica față de o lipsă de imparțialitate ține de faptul că judecătorul prezidase tribunalul în prima instanță, apoi magistrații care aveau să participe la examinarea finală a cauzei în apel, deja au cunoscut cazul la o etapă anterioară și adoptase înaintea procesului diverse decizii relative la reclamant (paragrafele 20-22 și 26 de mai sus).

O asemenea situație poate suscita acuzatului dubii cu privire la imparțialitatea judecătorului. Ele pot fi înțelese, dar totodată ele nu pot fi considerate ca fiind justificate obiectiv în toate cazurile: răspunsul variază în dependență de circumstanțele cauzei.

50. Astfel după cum reiese din articolele 742 și 743 din lege (paragraful 31 de mai sus), informația și urmărirea aparțin în exclusivitate, în Danemarca, poliției și procuraturii. Activitățile judiciare cu privire la executare pe care se bazează temerile reclamantului, și care vizează etapa anterioară procesului, sunt cele ale unui magistrat independent, care nu este responsabil de pregătirea cauzei pentru proces nici de ordonarea trimiterii în judecată (articolele 746, 760, §§ 32, 33 și 36 de mai sus). Același lucru se referă la deciziile menționate de DI Hauschildt, inclusiv cele referitoare la prelungirea detenției sale provizorii sau la reclusiunea sa celulară. Ele toate fuseseră pronunțate la cererea poliției, cerere pe care reclamantul, ajutat de avocat, a contestat-o sau a putut-o contesta (paragrafele 23-24 de mai sus). Astfel, audierile s-au desfășurat ca de obicei, în public. În realitate, prezentul litigiu diferă de cauzele Piersack, De Cubber (hotărârile precitate) și Ben Yaacoub (hotărârea din 27 noiembrie 1987, seria A nr. 127-A, pag. 7, § 9) prin natura sarcinilor pe care judecătorii care figurează în speță le-au îndeplinit înainte de a cunoaște fondul.

În afară de aceasta, problemele pe care trebuie să le soluționeze astfel un magistrat înainte de dezbateri nu se confundă cu cele care dictează hotărârea sa finală. Pronunțându-se asupra detenției provizorii și asupra altor probleme de acest gen înaintea procesului, el a apreciat sumar

datele disponibile pentru a determina dacă în primul rând suspiciunile poliției sunt întemeiate; atunci când s-a pronunțat la încheierea procesului, el trebuie să examineze dacă elementele produse și dezbătute în justiție erau suficiente pentru a pronunța o condamnare. Nu trebuie asimilate suspiciunile unei constatări oficiale de culpabilitate (vezi, spre exemplu, hotărârea Lutz din 25 august 1987, seria A nr. 123-A, pag. 25-26, § 62).

Faptul că un judecător în prima instanță sau în apel, într-un sistem cum este cel danez, deja a adoptat decizii înaintea procesului, în special la subiectul detenției provizorii, nu poate fi considerat în sine ca justificând temerile privind imparțialitatea sa.

51. Anumite circumstanțe pot totodată, într-o cauză dată, să justifice o concluzie diferită. În speță, Curtea nu poate decât să atribuie o importanță specială unui fapt: în nouă dintre ordonanțele de prelungire a detenției provizorii a Dlui Hauschildt, judecătorul Larsen s-a bazat explicit pe articolul 762 § 2 din lege (paragraful 20 de mai sus). Prolungindu-l la rândul lor înainte de deschiderea dezbaterilor în apel, magistrații care au contribuit ulterior la adoptarea hotărârii finale s-au bazat de asemenea pe același text de mai multe ori (paragrafele 26-27 de mai sus).

52. Or, pentru a aplica articolul 762 § 2, un judecător trebuie, printre altele, să se asigure de existența „suspiciunilor particular confirmate” că cel interesat a comis infracțiunile de care este acuzat. Conform explicațiilor oficiale, aceasta înseamnă că el trebuie să fie convins de o culpabilitate „foarte clară” (paragrafele 34-35 de mai sus). Diferența între problema ce urmează a fi soluționată prin aplicarea acestui articol și problema ce urmează a fi rezolvată în rezultatul procesului devine astfel infimă.

Prin urmare, în circumstanțele cauzei, imparțialitatea jurisdicțiilor competente care aparent putea provoca îndoieli și temeri Dlui Hauschildt în această privință, poate fi considerată ca obiectiv justificată.

53. În consecință, a avut loc o încălcare a articolului 6 § 1 (art. 6-1) din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 50 (art. 50)

54. În termenii articolului 50 (art. 50):

„Dacă Curtea declară că decizia adoptată sau măsura ordonată de o autoritate judiciară sau orice altă autoritate a unei Părți Contractante contravine totalmente sau parțial obligațiilor ce reies din (...) Convenție, și dacă dreptul intern al Părții în cauză nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

Reclamantul pretinde că dacă Curtea a stabilit o încălcare a exigențelor articolului 6 (art. 6), este cazul de a casa condamnarea și de a ridica restricțiile pronunțate împotriva sa. Totodată, ea nu este abilitată de Convenție să prescrie anularea unei decizii, nici să dea directive referitoare la alte puncte menționate (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea Gillow din 14 septembrie 1987, seria A nr. 124-C, pag. 26, § 9).

Dl Hauschildt solicită de asemenea o indemnizație pentru prejudiciu și rambursarea costurilor și cheltuielilor.

A. Prejudiciul

55. Conform reclamantului, o constatare a încălcării articolului 6 (art. 6) va arunca îndoieli asupra condamnării și, la rândul său, asupra legalității fiecăreia din cele 1.492 zile de detenție

provizorie. Astfel, el reclamă o satisfacție comparabilă cu cea care ar putea fi revendicată dacă jurisdicția hotărârii nu l-ar fi declarat vinovat, și că ar trebui să fie calculată în baza sumeide la 500 la 1.000 coroane daneze (Dkr) pe zi.

În afară de aceasta, în cele 309 zile de reclusiune celulară, sănătatea i-a fost afectată, suferise un atentat grav la reputație și lunga sa detenție provizorie i-a cauzat o pierdere importantă de câștiguri.

56. În observațiile din 10 octombrie 1988 și 23 ianuarie 1989, Guvernul semnalează existența unui recurs intern: reclamantul ar fi putut, în virtutea articolului 977 § 3 din lege, să invite Curtea specială de revizuire (*Den Saerlige Klageret*) să trimită cauza tribunalului de la Copenhaga dacă ar fi existat o probabilitate mare că mijloacele de probă nu fuseseră bine apreciate.

Ar trebui totuși de reamintit că încălcarea stabilită în speță (paragraful 53 de mai sus) a examinat componența jurisdicțiilor competente, și nu modalitatea în care ele au evaluat elementele dosarului. Recursul despre care este vorba nu permite deci de a înlătura consecințele încălcării, în sensul articolului 50 (art. 509 (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea De Cubber din 14 septembrie 1987, seria A nr. 124-B, pag. 17-18, § 21).

57. Curtea a exclus orice parțialitate subiectivă din partea judecătorilor vizați (paragraful 47 de mai sus); ea doar a considerat că în aceste circumstanțe, imparțialitatea jurisdicțiilor aparent putea provoca îndoieli și temerile Dlui Hauschildt în această privință. pot fi considerate ca obiectiv justificate (paragraful 52 de mai sus). Rezultă că condamnarea nu era întemeiată. Curtea nu poate specula asupra rezultatului la care ar fi ajuns procedura fără a încălca exigențele Convenției (hotărârea Cubber menționată mai sus, seria A nr. 124-B, pag. 18, § 23). Reclamantul niciodată nu a încercat să susțină că rezultatul putea fi mai favorabil pentru el și în plus, în lipsa dovedită de parțialitate subiectivă, nimic în acest dosar nu justifică o asemenea concluzie.

După cum susțin Guvernul și Comisia, între încălcarea constatată și prejudiciul pretins nu a fost deci stabilită nici o legătură de cauzalitate.

58. Dl Hauschildt reclamă de asemenea o satisfacție a prejudiciului moral care decurge din pierderea posibilității de a fi judecat de către un tribunal imparțial. Delegatul Comisiei s-a pronunțat pentru acordarea unei anumite sume pe care nu a precizat-o.

În opinia Curții, totodată, constatarea care figurează în prezenta hotărâre constituie prin sine, în această privință, o satisfacție echitabilă suficientă în circumstanțele litigiului.

B. Costuri și cheltuieli

59. Delegatul Comisiei prevede cu bunăvoință cererea relativă la costuri și cheltuieli, dar nu precizează nici o sumă. Guvernul își rezervă dreptul de a formula, după necesitate, o „contra-propunere”.

Curtea consideră totuși că ea posedă elemente suficiente pentru a se pronunța.

1. Procedura în afara orașului Strasbourg

60. Dl Hauschildt solicită rambursarea costurilor pe care și le-a asumat :

a) pentru anchetare și procesul în prima instanță în Danemarca (3.061.960 DKr);

- b) pentru numeroase proceduri de faliment în curs în Danemarca (7.100.00 DKr);
- c) în Elveția și în alte State europene, cu ocazia falimentării Hauschildt & Cie (1.700.000 franci elvețieni).

61. Curtea nu poate accepta aceste pretenții.

Prima se fondează pe ideea greșită că constatarea unei încălcări în speță are ca efect înlăturarea condamnării reclamantului. Cât privește celelalte două, nimic nu a fost stabilit că există o legătură între încălcarea stabilită în această hotărâre și procedurile de falimentare.

2. *Procedurile la Strasbourg*

62. Dl Hauschildt reclamă pe deasupra, refrindu-se la procedurile în fața organelor Convenției, rambursarea sumei de 26.463 £ în total, după cum urmează:

- a) onorariile avocaților săi, Dl Robertson (11.048 £) și Dl Reindel (5.770 £);
- b) costul traducerii (1.725 £);
- c) onorariile Dnei Eva Smith, care a pregătit pentru el un raport cu privire la legislația daneză pertinentă (420 £);
- d) costuri personale (7.500 £).

63. Curtea nu are nici un motiv pentru a presupune că aceste cheltuieli nu ar fi fost suportate în realitate, dar ea are îndoile în ceea ce privește necesitatea unora dintre ele – în special cheltuielile personale ale Dlui Hauschildt – și în ceea ce privește întrebarea de a ști dacă valoarea fiecăreia poate fi considerată rezonabilă.

Astfel, ea nu poate acorda totalitatea sumelor reclamate. Pronunțându-se în mod echitabil, ea consideră că este necesar de a rambursa reclamantului 20.000 £.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Respinge*, cu paisprezece voturi pentru și trei împotriva, ca fiind neîntemeiată, excepția Guvernului de neepuizare a căilor interne de recurs;
2. *Hotărăște*, cu douăsprezece voturi pentru și cinci împotriva, că a avut loc încălcarea articolului 6 § 1 (art. 6-1) din Convenție;
3. *Hotărăște*, în unanimitate, că Danemarca trebuie să plătească reclamantului, pentru costuri și cheltuieli, 20.000 £ (douăzeci mii lire sterline);
4. *Respinge*, în unanimitate, cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.

Redactată în franceză și engleză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului, la Strasbourg, la 24 mai 1989.

Semnat: Rolv Ryssdal
Președinte

Semnat: Marc-André EISSEN
Grefier

Prezenta hotărâre este însoțită, în conformitate cu articolele 51 § 2 (art. 51-2) din Convenție și 52 § 2 din regulament, de expunerea următoarelor opinii separate:

- opinia concordantă a Dlui Ryssdal;
- opinia separată a Dlui Thór Vilhjálmsson, Dnei Palm și Dlui Gomard;
- opinia separată a Dlor Gölcüklü și Matscher;
- opinia concordantă a Dlui de Meyer.

OPINIA CONCORDANTĂ A Dlui JUDECĂTOR RYSSDAL

În prima frază, articolul 62 § 1 din legea cu privire la administrarea justiției permite părților să se opună unui judecător care cunoaște o cauză dacă circumstanțe diferite de cele enumerate în articolul 60 „permit să pună la îndoială imparțialitatea sa absolută”. Din acest text pare să rezulte că Dl Hauschildt putea să-l recuze pe judecătorul Larsen și judecătorii apelului pentru faptul că au aplicat articolul 762 § 2 în deciziile anterioare procesului și relative la detenția sa provizorie.

Totodată, având în vedere termenii expres prevăzuți de articolul 60 § 2 și circumstanța că în Danemarca, la epocă, era o practică constantă faptul de a nu recuza un judecător din cauza deciziilor pronunțate de el în speță înaintea procesului, am ajuns la concluzia că n-am putea spera să-l vedem pe Dl Hauschildt cerând retragerea magistraților vizați. Accept deci respingerea excepției de neputință a căilor interne de recurs prezentată de către Guvern.

OPINIA SEPARATĂ COMUNĂ A Dlui THOR VILHJALMSSON, Dnei PALM ȘI Dlui GOMARD, JUDECĂTORI

1. Articolele 60 § 1 și 62 din legea cu privire la administrația justiției („legea”), citate *in extenso* în paragraful 28 din hotărâre, indică clar, de rând cu explicațiile oferite la paginile 21 și 22 din proiectul din martie 1875 care s-a încheiat cu adoptarea legii, că în principiu un judecător nu este descalificat în penal dacă el a cunoscut cauza într-o altă calitate înainte de proces, dar că un motiv de recuzare poate decurge din circumstanțele speciale menționate în aceste articole. În consecință, un recurs fondat pe sistemul în sine, mai exact pe faptul că judecătorii care au adoptat decizii înainte de proces nu se află de plin drept împiedicați să participe la acesta, era fără nici o îndoială sortit eșecului. În speță, este vorba totuși de a ști dacă curtea de apel sau Curtea Supremă, în cazul în care reclamantul le-a invitat să se pronunțe la acest subiect, au considerat compromisă imparțialitatea judecătorului Larsen și a magistraților apelului din cauza rolului jucat de ei înaintea procesului în prima sau a doua instanță. Conform dispozițiilor pertinente din lege, rezultatul unui recurs care pretinde că judecătorul din prima instanță sau judecătorii apelului dădeau dovadă de imparțialitate, era dependent de circumstanțele cauzei care se prezenta în fața tribunalului apoi în fața curții de apel. La epocă, în 1981 și în 1983, toate informațiile utile puteau fi comunicate acestor două jurisdicții și apreciate de către ele. În prezent, peste mulți ani, informațiile de care dispune Curtea noastră se limitează la o stare de număr și de conținut al deciziilor pronunțate de diferiți judecători. Nu ar trebui să formăm, pe

această singură bază, o opinie bine informată cu privire la parțialitatea sau imparțialitatea judecătorilor fondului.

La epocă, Dl Hauschildt și avocatul său au decis să nu abordeze problema imparțialității. Noi considerăm deci că cererea reclamantului era neadmisibilă din cauza neepuizării căilor interne de recurs (articolul 26 din Convenție) (art. 26).

2. Dacă nu a fost decisă neadmisibilitatea cererii pentru lipsa exercitării unui recurs disponibil și adecvat, după cum prevede articolul 26 (art. 26) din Convenție, trebuie studiată și soluționată plângerea din speță cu privire la parțialitatea abordată astăzi de Dl Hauschildt.

După cum prevede paragraful 50 din hotărârea Curții, simplul fapt că un judecător al fondului deja a contribuit la adoptarea deciziilor preliminare nu justifică în sine temerile privind imparțialitatea sa. Dubiile formulate pe punctul de a ști dacă aceasta se referă la deciziile pronunțate în virtutea articolului 762 § 2 din lege indică că conținutul acestei dispoziții – acela care figurează în traduceri – probabil este neplăcut. Aceasta, totuși, nu schimbă faptul că tradițiile puternice ale magistraturii și atitudinea judecătorilor, fondată pe educația și instruirea lor, oferă garanția necesară, eficientă și vizibilă, a imparțialității lor. Funcția judecătorească care constă în verificarea dacă organele de urmărire au motive plauzibile de a solicita detenția provizorie, reclusiunea celulară, percheziții și sechestrări, etc., diferă de examinarea elementelor de probă produse de părți la etapa procesului. Informațiile furnizate în scopul detenției provizorii nu sunt prezentate în aceeași modalitate ca elementele de probă în timpul dezbaterilor în fond. Procedura este sumară. Înaintea procesului, ședințele tribunalului se încheie în câteva ore, pe când fiecare din cele două procese ale Dlui Hauschildt a durat mai multe luni. Odată pronunțată, hotărârea tribunalului din Copenhaga a devenit un factor important pentru decizia judecătorilor de apel cu privire la menținerea celui interesat în detenție pe parcursul noului său proces în apel.

Înaintea procesului, sarcina judecătorilor se limita la determinarea dacă cererile acuzației corespund condițiilor anunțate în articolul sau articolele pertinente ale legii. Acest control judiciar poate fi exercitat de către orice judecător sau colegiu de judecători al jurisdicției competente. În speță, prima – și cea importantă – decizie a tribunalului din Copenhaga plasându-l pe Dl Hauschildt în detenție provizorie, cea de la 1 și 2 februarie 1980, provenea nu de la judecătorul Larsen dar de la un alt magistrat (Dl Dalgas Rasmussen). Dacă procedura judiciară durează mai multe luni, ca în cazul dat, articolul 767 din lege, interzicând autorizarea detenției provizorii pentru o perioadă mai mare de patru săptămâni, este necesară adoptarea continuă a deciziilor în această materie pe parcursul procesului.

În cazul Dlui Hauschildt ca și în altele, hotărârea fusese pronunțată în baza elementelor de probă produse și discutate de către ambele părți în fața tribunalului apoi a curții de apel. Nimic nu denotă o lipsă de imparțialitate din partea unui sau altui judecător care s-au pronunțat în speță. Nu exista nici un motiv obiectiv sau subiectiv rezonabil de a avea temeri că judecătorul Larsen sau magistrații de apel puteau avea vreun motiv neadecvat la momentul pronunțării hotărârii. Nimic nu demonstrează cu atât mai mult că vreun oarecare dintre judecătorii vizați nu erau capabili – ca magistrați profesioniști calificați, de a-și forma o opinie în singura bază a elementelor furnizate în timpul procesului. Dl Hauschildt nu a semnalat nici un alt motiv de îndoială privind imparțialitatea judecătorilor decât participarea lor la diverse decizii înainte și în timpul procesului, după cum explică paragraful 10 și cele următoare din hotărârea Curții noastre.

Pentru aceste motive, plângerea Dlui Hauschildt conform căreia cauza sa nu a fost judecată de un tribunal imparțial trebuie respinsă. În opinia noastră, articolul 6 (art. 6) din Convenție nu a fost încălcat în speță.

OPINIA SEPARATĂ A DLOR JUDECĂTORI GÖLCÜKLÜ ŞI MATSCHER

Pe drept cuvânt, majoritatea Curţii a recunoscut că simplul fapt că un judecător de primă instanţă sau de apel – într-un sistem cum este cel din Danemarca, care nu cunoaşte repartizarea funcţiilor între judecătorul de instrucţie şi judecătorul fondului (cu toate garanţiile pe care le oferă o asemenea repartizare – adoptă de asemenea anumite decizii înainte de proces, în special cu privire la detenţia provizorie, nu pot fi considerate ca justificând în sine temerile privind imparţialitatea acestui magistrat.

Cu toate acestea, ea ajunge la o concluzie contrată şi la o constatare a încălcării articolului 6 § 1 (art. 6-1) în speţă din cauza că judecătorul de la primul nivel şi judecătorii din apel au adoptat mai multe decizii cu privire la menţinerea reclamantului în detenţie provizorie bazându-se în special pe articolul 762 § 2 din legea daneză cu privire la administrarea justiţiei, a cărei aplicare presupune existenţa „suspiciunilor particular demonstrate”.

În opinia noastră, chiar această circumstanţă nu justifică concluzia criticată. Într-un sistem juridic care nu cunoaşte instituţia judecătorului de instrucţie (deloc solicitată de Convenţie), anume judecătorului de primă instanţă (sau apel) trebuie să-i fie încredinţată sarcina de a lua toate măsurile de instrucţie care necesită intervenţia unui judecător; de altfel, anume el este persoana care cunoaşte cel mai bine cauza şi care, în consecinţă, va avea cea mai bună poziţie pentru a aprecia oportunitatea sau necesitatea acestor măsuri, chiar dacă această apreciere implică o luare de poziţie ma aproape de subiectul cauzei, fără ca el să poată fi considerat ca lipsit de imparţialitatea necesară pentru a judeca fondul.

Elementul cantitativ cu atât mai mult nu ne-a convins: într-o cauză de criminalitate economică de mare amploare şi foarte complexă, ar fi inevitabil necesare mai multe intervenţii în anchetă ale judecătorului şi, respectiv, mai multe decizii relative la prelungirea detenţiei provizorii.

OPINIA CONCORDANTĂ A DLUI DE MEYER

Sunt absolut de acord cu dispozitivul şi cu majoritatea motivelor hotărârii, dar nu pot fi de acord cu paragraful 50.

Funcţiile „anterioare procesului”, şi relative la detenţia provizorie sau reclusiunea celulară, pe care unii judecători au exercitat-o în speţă în virtutea articolelor 760, 762 şi 770 § 3 din legea daneză cu privire la administrarea justiţiei aşa cum erau aplicate la epocă, nu difereau în mod esenţial de cele pe care judecătorii de instrucţie le-au îndeplinit în cauza Cubber.

În opinia mea, simpla circumstanţă că un judecător al fondului a exercitat în prealabil funcţii similare în cauza cu care el este sesizat justifică obiectiv temerile legitime privind imparţialitatea sa, şi aceasta este valabil nu doar pentru funcţiile îndeplinite în virtutea articolului 767 § 2, dar şi pentru cele care se referă la alte dispoziţii citate mai sus.